

o zaopatrzeniu emerytalnym żołnierzy zawodowych
oraz ich rodzin

Dział I
Przepisy ogólne

Art. 1.

Żołnierzom zwolnionym z zawodowej służby wojskowej przysługuje z budżetu państwa, na zasadach określonych w ustawie, zaopatrzenie emerytalne z tytułu wysługi lat lub w razie całkowitej niezdolności do służby, a członkom ich rodzin
- w razie śmierci żywiciela.

Art. 2.

W ramach zaopatrzenia emerytalnego przysługują na zasadach określonych w ustawie:

- 1) świadczenia pieniężne:
  - a) emerytura wojskowa,
  - b) wojskowa renta inwalidzka,
  - c) wojskowa renta rodzinna,
  - d) dodatki do emerytury lub renty,
  - e) zasiłek pogrzebowy;
- 2) inne świadczenia i uprawnienia:
  - a) świadczenia lecznicze,
  - b) świadczenia socjalne,
  - c) prawo do umieszczenia w domu emeryta wojskowego.

Art. 3.

1. Użyte w ustawie bez bliższego określenia pojęcia oznaczają:

- 1) emerytura - emeryturę wojskową,
- 2) emeryt - emeryta wojskowego,
- 3) renta inwalidzka - wojskową rentę inwalidzka,
- 4) renta rodzinna - wojskową rentę rodzinną,
- 5) rencista - rencistę wojskowego,
- 6) renta - wojskową rentę inwalidzka, lub wojskową rentę rodzinną,
- 7) wysługa emerytalna - okresy służby wojskowej w Wojsku Polskim i im równorzędne łącznie z okresami, o których mowa w art. 14 i 16,
- 8) uposażenie - uposażenie zasadnicze wraz z dodatkami o charakterze stałym i nagrodą roczną lub premią, należne żołnierzowi stosownie do przepisów o uposażeniu żołnierzy,
- 9) najniższa emerytura lub renta - kwotę najniższej emerytury lub renty wynikającą z przepisów o zaopatrzeniu emerytalnym pracowników i ich rodzin,
- 10) okresy składowe i nieskładowe - okresy uregulowane w przepisach o zaopatrzeniu emerytalnym pracowników i ich rodzin.

2. Emerytem wojskowym jest żołnierz zwolniony z zawodowej służby wojskowej,

który ma ustalone prawo do emerytury wojskowej.

3. Rencistą wojskowym jest żołnierz zwolniony z zawodowej służby wojskowej,

który ma ustalone prawo do wojskowej renty inwalidzkiej.

Art. 4.

Okresy służby żołnierzy, którzy nie nabywają prawa do zaopatrzenia emerytalnego na podstawie ustawy oraz służby określonej w art. 13 ust. 2, uważa się za okresy składkowe w myśl przepisów o zaopatrzeniu emerytalnym pracowników i ich rodzin.

Art. 5.

Podstawę wymiaru emerytury lub renty inwalidzkiej stanowi uposażenie należne żołnierzowi na ostatnio zajmowanym stanowisku służbowym.

Art. 6.

1. Emerytury i renty podlegają waloryzacji w takim samym stopniu i terminie w jakim następuje wzrost uposażenia zasadniczego żołnierzy zawodowych pozostających w służbie i zajmujących analogiczne stanowiska.
2. Waloryzacje emerytur i rent przeprowadza się nie później niż w ciągu trzech miesięcy od wprowadzenia zmian w uposażeniu zasadniczym żołnierzy zawodowych.
3. Minister Obrony Narodowej określa w drodze rozporządzenia, szczegółowe zasady waloryzacji emerytur i rent.

Art. 7.

W razie zbiegu prawa do emerytury lub renty przewidzianych w niniejszej ustawie z prawem do emerytury lub renty przewidzianych w innych przepisach, jeżeli przepisy szczególne nie stanowią inaczej, wypłaca się świadczenie wyższe lub wybrane przez osobę uprawnioną. Wybór emerytury lub renty przewidzianych w innych przepisach nie pozbawia osoby uprawnionej innych świadczeń i uprawnień przysługujących emerytom lub rencistom wojskowym.

Art. 8.

1. Żołnierzom oraz członkom rodzin pozostałym po zmarłych żołnierzach, jeżeli osoby te wskutek szczególnych okoliczności nie nabyły prawa do zaopatrzenia emerytalnego przewidzianego w ustawie, Minister Obrony Narodowej, może przyznać w drodze wyjątku zaopatrzenie emerytalne w wysokości nie przekraczającej odpowiednich świadczeń przewidzianych w ustawie.
2. Członkom rodzin pozostałym po osobach, którym przyznano emeryturę lub rentę inwalidzką na podstawie ust. 1, organ emerytalny przyznaje rentę rodzinną na ich wniosek, jeżeli spełniają warunki określone w ustawie.
3. Minister Obrony Narodowej, przedstawia Prezesowi Rady Ministrów w terminie do dnia 15 stycznia każdego roku, informację o świadczeniach przyznanych w drodze wyjątku w roku poprzednim.

Art. 9.

Do zaopatrzenia emerytalnego żołnierzy oraz uprawnionych członków ich rodzin stosuje się odpowiednio przepisy o zaopatrzeniu emerytalnym pracowników i ich rodzin w zakresie wypłaty świadczeń osobom uprawnionym do rent z instytucji zagranicznych.

Art. 10.

Prawo do zaopatrzenia emerytalnego na podstawie ustawy nie przysługuje żołnierzowi, który został skazany prawomocnym wyrokiem sądu na karę dodatkową pozbawienia praw publicznych lub na karę degradacji za przestępstwo, które zostało popełnione przed zwolnieniem ze służby.

Art. 11.

W sprawach nie uregulowanych w ustawie stosuje się przepisy o zaopatrzeniu

emerytalnym pracowników i ich rodzin, Kodeksu postępowania administracyjnego oraz przepisy o postępowaniu egzekucyjnym w administracji.

Dział II
Świadczenia pieniężne

Rozdział 1
Emerytura wojskowa

Art. 12.

Emerytura wojskowa przysługuje żołnierzowi zwolnionemu z zawodowej służby wojskowej, który w dniu zwolnienia z tej służby posiada 15 lat służby wojskowej w Wojsku Polskim.

Art. 13.

1. Jako równorzędne ze służbą wojskową w Wojsku Polskim traktuje się:
  - 1) przypadające w czasie od dnia 1 września 1939 r. okresy:
    - a) działalności w ruchu oporu, z wyłączeniem tajnego nauczania,
    - b) służby w armiach sojuszniczych,
    - c) pobytu w niewoli lub w obozach dla internowanych żołnierzy,
  - 2) okresy służby uwzględniane przy ustalaniu prawa do emerytury policyjnej.
2. Nie traktuje się jako służby w Wojsku Polskim służby w latach 1944-1956 w Informacji Wojskowej, sądownictwie wojskowym i w prokuraturze wojskowej, jeżeli emerytowi udowodniono w trybie postępowania karnego lub dyscyplinarnego stosowanie represji wobec osób podejrzanych lub skazanych za działalność podjętą na rzecz suwerenności i niepodległości Polski.
3. Postępowanie w sprawach, o których mowa w ust. 2, należy do właściwości Głównej Komisji Badania Zbrodni przeciwko Narodowi Polskiemu - Instytutowi Pamięci Narodowej. O dokonanych ustaleniach Komisja powiadamia właściwy wojskowy organ emerytalny.

Art. 14.

1. Emerytowi, który po zwolnieniu ze służby pracował w wymiarze czasu pracy nie niższym niż połowa pełnego wymiaru czasu pracy, dolicza się na jego wniosek, okres tego zatrudnienia do wysługi emerytalnej jeżeli:
  - 1) emerytura wynosi mniej niż 75% podstawy jej wymiaru,
  - 2) ma co najmniej 20 lat służby oraz
  - 3) ukończył 55 lat życia - mężczyzna i 50 lat życia - kobieta albo stał się inwalidą.
2. Jeżeli emeryt pracował w niepełnym wymiarze czasu pracy, okresy tego zatrudnienia dolicza się do wysługi emerytalnej po odpowiednim ich przeliczeniu na okres zatrudnienia w pełnym wymiarze czasu pracy.
3. Za każdy rok okresu zatrudnienia zaliczonego do wysługi emerytalnej w myśl ust. 1 i 2, emeryturę zwiększa się o 1,3 % podstawy jej wymiaru.

Art. 15.

1. Emerytura wynosi 40% podstawy jej wymiaru za 15 lat służby wojskowej i wzrasta o:
  - 1) 2,6% podstawy wymiaru - za każdy dalszy rok tej służby oraz nie więcej niż za trzy lata okresów składkowych poprzedzających służbę,
  - 2) 1,3% podstawy wymiaru - za każdy rok okresów składkowych ponad trzyletni okres składkowy, o których mowa w pkt 1,

3) 0,7% podstawy wymiaru - za każdy rok okresów nieskładkowych poprzedzających służbę.

2. Emeryturę podwyższa się o:

- 1) 2% podstawy wymiaru za każdy rok służby pełnionej bezpośrednio:
  - a) w składzie personelu latającego na samolotach naddźwiękowych,
  - b) w składzie załóg okrętów podwodnych,
  - c) w charakterze nurków i płetwonurków,
  - d) w zwalczaniu fizycznym terroryzmu,

- 2) 1% podstawy wymiaru za każdy rok służby pełnionej bezpośrednio:
  - a) w składzie personelu latającego na pozostałych samolotach i śmigłowcach,
  - b) w składzie załóg nawodnych wojskowych jednostek pływających,
  - c) w charakterze skoczków spadochronowych i saperów,
  - d) w służbie wywiadowczej za granicą,
  - e) w oddziałach specjalnych.

3. Emeryturę podwyższa się o 0,5% podstawy wymiaru za każdy rozpoczęty miesiąc pełnienia służby na froncie w czasie wojny.

4. Emeryturę podwyższa się o 15% podstawy wymiaru emerytowi, którego inwalidztwo pozostaje w związku ze służbą.

5. Przy ustalaniu prawa do emerytury i obliczaniu jej wysokości okresy, o których mowa w ust. 1 i 2, ustala się z uwzględnieniem pełnych miesięcy.

6. Rada Ministrów określi, w drodze rozporządzenia, szczegółowe warunki podwyższania emerytury, o których mowa w ust. 2 i 3.

Art. 16.

1. Żołnierzom, którzy spełniają warunki określone odpowiednio w art. 12, zalicza

się do wysługi emerytalnej posiadane przed powołaniem do zawodowej służby wojskowej okresy składkowe i nieskładkowe w rozumieniu przepisów o zaopatrzeniu emerytalnym pracowników i ich rodzin.

2. Do wysługi emerytalnej zalicza się również okresy pozbawienia wolności i

odbywania kary pozbawienia wolności oraz kary aresztu wojskowego, w przypadku gdy żołnierz został uniewinniony, albo postępowanie karne zostało

umorzone, w tym również warunkowo.

Art. 17.

W razie zbiegu prawa do podwyższenia emerytury z kilku tytułów za ten sam okres, podwyższenie przysługuje tylko z jednego tytułu; nie dotyczy to podwyższenia, o którym mowa w art. 15 ust. 4.

Art. 18.

1. Kwota emerytury bez uwzględnienia dodatków rodzinnego, pielęgnacyjnego, dla sierot zupełnych, kombatanckiego i za tajne nauczanie nie może przekraczać 75% podstawy wymiaru emerytury.

2. Kwota emerytury lub renty bez uwzględnienia dodatków, o których mowa w ust. 1, nie może być niższa od kwoty najniższej emerytury lub renty.

Rozdział 2 Renta inwalidzka

Art. 19.

Renta inwalidzka przysługuje żołnierzowi zwolnionemu z zawodowej służby wojskowej, który stał się inwalidą wskutek stałego lub długotrwałego naruszenia

sprawności organizmu:

1) w czasie pełnienia służby, albo

2) w ciągu 18 miesięcy po zwolnieniu ze służby, jeżeli inwalidztwo jest następstwem

urazów doznanych w czasie pełnienia służby, lub chorób powstałych w tym czasie,

- 3) w ciągu 3 lat po zwolnieniu ze służby wojskowej, jeżeli inwalidztwo jest następstwem wypadku pozostającego w związku z pełnieniem czynnej służby wojskowej albo choroby powstałej w związku ze szczególnymi właściwościami lub warunkami służby wojskowej.

Art. 20.

1. Ustala się trzy grupy inwalidztwa żołnierzy całkowicie niezdolnych do służby:

- 1) I grupę - obejmującą całkowicie niezdolnych do pracy,
- 2) II grupę - obejmującą częściowo niezdolnych do pracy,
- 3) III grupę - obejmującą zdolnych do pracy.

2. W zależności od przyczyny powstania inwalidztwa pozostaje ono w związku lub nie pozostaje w związku ze służbą.

3. Inwalidztwo pozostaje w związku ze służbą, gdy powstało wskutek:

- 1) zranienia, kontuzji lub innych obrażeń doznanych w czasie wykonywania obowiązków służbowych,
- 2) wypadku pozostającego w związku z wykonywaniem obowiązków służbowych,
- 3) chorób zakaźnych panujących w miejscu służbowego pobytu żołnierza,
- 4) chorób powstałych w związku ze szczególnymi właściwościami lub

warunkami

służby,

5) chorób i schorzeń, które istniały przed powołaniem do służby lecz uległy

pogorszeniu lub ujawniły się w czasie trwania służby wskutek szczególnych

właściwości lub warunków służby na określonych stanowiskach.

4. Minister Obrony Narodowej w porozumieniu z ministrami Zdrowia i

Opieki Społecznej oraz Pracy i Polityki Socjalnej, ustali wykazy chorób

i

schorzeń określonych w ust. 3 pkt 4 i 5 oraz właściwości i warunki

służby

powodujące ich ujawnienie lub pogorszenie stanu zdrowia.

5. Inwalidztwo nie pozostaje w związku ze służbą, jeżeli:

- 1) powstało z innych przyczyn niż określone w ust. 3,
- 2) jest następstwem wypadku lub choroby, których wyłączną przyczyną było udowodnione przez jednostkę wojskową umyślne lub rażąco niedbałe działanie albo zaniechanie żołnierza naruszające obowiązujące przepisy lub rozkazy, jeżeli jego przełożeni zapewnili warunki odpowiadające tym przepisom i sprawowali we właściwy sposób nadzór nad ich

przestrzeganiem,

a żołnierz posiadał potrzebne umiejętności do wykonywania

określonych czynności i był należycie przeszkolony w zakresie znajomości

tych przepisów,

3) jest następstwem wypadku, którego wyłączną przyczyną było zachowanie się żołnierza spowodowane nadużyciem alkoholu,

4) zranienie, kontuzja, obrażenia lub choroba zostały spowodowane przez żołnierza rozmyślnie.

Art. 21.

1. O inwalidztwie żołnierzy i związku tego inwalidztwa lub śmierci ze służbą

wojskową orzekają wojskowe komisje lekarskie.

2. Orzeczenie wojskowej komisji lekarskiej wraz z uzasadnieniem doręcza się

zainteresowanemu oraz właściwemu organowi emerytalnemu.

3. Od orzeczenia komisji lekarskiej przysługuje zainteresowanemu oraz organowi

emerytalnemu odwołanie do komisji lekarskiej wyższego stopnia, w terminie 14 dni od dnia doręczenia orzeczenia.

4. Minister Obrony Narodowej w porozumieniu z ministrami Zdrowia i Opieki Społecznej oraz Pracy i Polityki Socjalnej określi, w drodze rozporządzenia, zasady orzekania o inwalidztwie żołnierzy, emerytów i rencistów, tryb postępowania i właściwość komisji lekarskich w tych sprawach, a także sposób przeprowadzania kontrolnych badań lekarskich oraz wzywania inwalidów na te badania.

Art. 22.

1. Renta inwalidzka wynosi dla inwalidów zaliczonych do:
  - 1) I grupy - 80%,
  - 2) II grupy - 70%,
  - 3) III grupy - 40%- podstawy wymiaru.
2. Rentę inwalidzką zwiększa się o 10% podstawy wymiaru inwalidom, których inwalidztwo powstało wskutek wypadku pozostającego w związku ze służbą lub wskutek choroby powstałej w związku ze szczególnymi właściwościami względnie warunkami tej służby, z tytułu których przysługują świadczenia odszkodowawcze.

Rozdział 3 Renta rodzinna

Art. 23.

1. Renta rodzinna przysługuje uprawnionym członkom rodziny:
  - 1) żołnierza zmarłego, albo zaginionego w czasie pełnienia służby,
  - 2) żołnierza zmarłego w ciągu 18 miesięcy po zwolnieniu ze służby, jeżeli śmierć nastąpiła wskutek urazów doznanych w czasie pełnienia służby lub chorób powstałych w tym czasie, albo w ciągu 3 lat po zwolnieniu ze służby wojskowej, jeżeli śmierć nastąpiła wskutek wypadku pozostającego w związku z pełnieniem czynnej służby wojskowej albo choroby powstałej w związku ze szczególnymi właściwościami lub warunkami służby wojskowej,
  - 3) zmarłego emeryta lub rencisty wojskowego.
2. Za uprawnionych członków rodziny zmarłego emeryta lub rencisty wojskowego, uważa się również członków rodziny żołnierza zmarłego po zwolnieniu ze służby, jeżeli w dniu śmierci spełniał on warunki wymagane do uzyskania emerytury lub renty inwalidzkiej, chociażby jego prawo do zaopatrzenia nie zostało jeszcze ustalone.

Art. 24.

- Renta rodzinna przysługuje na zasadach i w wysokości określonych w przepisach o zaopatrzeniu emerytalnym pracowników i ich rodzin, z tym że:
- 1) w razie śmierci albo zaginięcia żołnierza rentę rodzinną wymierza się od renty inwalidzkiej I grupy, jaka przysługiwałaby temu żołnierzowi w dniu śmierci albo zaginięcia, bez uwzględnienia dodatku pielęgnacyjnego.
Przpis art. 22 ust. 2 stosuje się odpowiednio,
  - 2) o niezdolności do pracy i stopniu tej niezdolności uprawnionych członków rodziny orzeka komisja do spraw inwalidztwa i zatrudnienia, określona w przepisach o zaopatrzeniu emerytalnym pracowników i ich rodzin.

Rozdział 4
Dodatki do emerytur i rent oraz zasiłek pogrzebowy

Art. 25.

1. Do emerytury lub renty przysługują dodatki:
  - 1) rodzinny,
  - 2) pielęgnacyjny,
  - 3) dla sierot zupełnych,
  - 4) kombatancki,
  - 5) za tajne nauczanie.
2. Dodatek rodzinny przysługuje na zasadach i w wysokości określonych odpowiednio w przepisach o uposażeniu żołnierzy.
3. Dodatek pielęgnacyjny i dodatek dla sierot zupełnych przysługują na zasadach i w wysokości określonych w przepisach o zaopatrzeniu emerytalnym pracowników i ich rodzin.
4. Dodatek kombatancki przysługuje na zasadach i w wysokości określonych w przepisach o kombatantach oraz niektórych osobach będących ofiarami represji wojennych i okresu powojennego.
5. Dodatek za tajne nauczanie przysługuje na zasadach i w wysokości określonych w odrębnej ustawie.
6. Do emerytur i rent poza dodatkami wymienionymi w ustawie, nie przysługują żadne inne dodatki, wzrosty ani zwiększenia.

Art. 26.

Zasiłek pogrzebowy przysługuje w wysokości i na zasadach określonych w przepisach o zaopatrzeniu emerytalnym pracowników i ich rodzin.

Dział III

Inne świadczenia i uprawnienia

Art. 27.

Osobom uprawnionym do zaopatrzenia emerytalnego oraz członkom ich rodzin przysługuje prawo do korzystania ze świadczeń socjalnych w zakresie i na zasadach określonych, w drodze rozporządzenia przez Ministra Obrony Narodowej.

Art. 28.

1. Osobom uprawnionym do wojskowego zaopatrzenia emerytalnego oraz członkom ich rodzin przysługuje prawo do bezpłatnych świadczeń leczniczych, położniczych i rehabilitacyjnych oraz zaopatrzenia w protezy ortopedyczne i środki pomocnicze z wojskowej lub społecznej służby zdrowia albo służby zdrowia podległej Ministrowi Spraw Wewnętrznych.
2. Zaopatrzenie w leki oraz w artykuły sanitarne, przysługuje na zasadach i w zakresie określonych w odrębnej ustawie.
3. Minister Obrony Narodowej w porozumieniu z ministrami Zdrowia i Opieki Społecznej oraz Spraw Wewnętrznych określi, w drodze rozporządzenia, szczegółowe zasady i tryb udzielania świadczeń, o których mowa w ust. 1.

Art. 29.

Osoby uprawnione do wojskowego zaopatrzenia emerytalnego oraz członkowie ich rodzin mają prawo do umieszczenia w domu emeryta wojskowego, na zasadach określonych, w drodze rozporządzenia, przez Ministra Obrony Narodowej.

Art. 30.

Świadczenia i uprawnienia przewidziane w przepisach tego działu przysługują również osobom pobierającym emeryturę lub rentę na podstawie innych przepisów, jeżeli ustalono im prawo do emerytury lub renty przewidzianej w niniejszej ustawie.

Dział IV Ustalanie prawa do zaopatrzenia emerytalnego

Art. 31.

1. Prawo do zaopatrzenia emerytalnego i wysokość świadczeń pieniężnych z tytułu tego zaopatrzenia, ustala w formie decyzji wojskowy organ emerytalny.
2. Decyzję, o której mowa w ust. 1, doręcza się zainteresowanemu na piśmie wraz z uzasadnieniem oraz pouczeniem.
3. Postępowanie w sprawie ustalenia prawa do zaopatrzenia emerytalnego wszczyna się z urzędu lub na wniosek zainteresowanego; powinno ono być zakończone nie później niż w terminie 60 dni od dnia zgłoszenia wniosku albo powstania obowiązku wszczęcia postępowania z urzędu.
4. Od decyzji, o której mowa w ust. 1, przysługuje zainteresowanemu odwołanie do właściwego sądu, według zasad określonych w przepisach Kodeksu postępowania cywilnego.
5. Odwołanie do sądu przysługuje również w przypadku niewydania przez organ emerytalny decyzji w terminie określonym w ust. 3.
6. Jeżeli prawo do świadczenia pieniężnego zostało udowodnione, lecz wydanie decyzji ulega zwłoce z powodu niemożności ustalenia wysokości świadczenia lub innych okoliczności, organ emerytalny przyznaje osobie uprawnionej świadczenie w kwocie zaliczkowej.

Art. 32.

Prawo do świadczeń pieniężnych z tytułu zaopatrzenia emerytalnego lub ich wysokość ulega ponownemu ustaleniu na wniosek osoby zainteresowanej albo z urzędu, jeżeli po uprawomocnieniu się decyzji w tej sprawie zostaną przedstawione nowe dowody lub ujawnione nowe okoliczności, które mają wpływ na prawo do świadczeń albo ich wysokość.

Art. 33.

1. W celu ustalenia okoliczności mających wpływ na prawo do świadczeń pieniężnych z tytułu zaopatrzenia emerytalnego lub ich wysokość oraz na wypłatę albo wstrzymanie tych świadczeń, organ emerytalny może:
  - 1) wzywać i przesłuchiwać zainteresowanych, świadków oraz zwracać się do biegłych o wydanie opinii i do innych organów o dokonanie czynności związanych z toczącym się postępowaniem,
  - 2) żądać od osób zgłaszających wnioski o świadczenia przedstawiania dowodów uzasadniających prawo do świadczeń i ich wysokość,
  - 3) żądać od osób uprawnionych do świadczeń przedstawiania dowodów uzasadniających dalsze istnienie prawa do tych świadczeń oraz zawiadamiania o okolicznościach mających wpływ na prawo do świadczeń lub ich wysokość, albo na wstrzymanie wypłaty tych świadczeń,
  - 4) kierować osoby wymienione w pkt 2 i 3, do komisji lekarskich w celu stwierdzenia stopnia ich zdolności do pracy i służby oraz konieczności zapewnienia opieki innej osoby, a w sprawach rent rodzinnych - odpowiednio do komisji do spraw inwalidztwa i zatrudnienia.
2. Osoby, o których mowa w ust. 1, są obowiązane uczynić zadość żądaniu organu emerytalnego przez zgłoszenie się na wezwanie, złożenie zeznań,

przedstawienie wymaganych dowodów lub poddanie się badaniom lekarskim.
3. Jeżeli osoba, o której mowa w ust. 1 pkt 4, bez uzasadnionej przyczyny nie

uczyni zadość żądaniu organu emerytalnego, organ ten wydaje decyzję na podstawie zebranych dowodów.

Art. 34.

1. Jeżeli wskutek niewykonania lub nienależytego wykonania przez organ podległy Ministrowi Obrony Narodowej, obowiązków wynikających z ustawy, osoba uprawniona do świadczeń poniosła szkodę, organ ten jest obowiązany do jej naprawienia stosownie do przepisów prawa cywilnego.
2. Przepisu ust. 1 nie stosuje się, jeżeli emeryt albo rencista udaremnia lub utrudnia przeprowadzenie postępowania określonego w ustawie.

Art. 35.

Organy administracji państwowej i samorządu terytorialnego, a także zakłady pracy są obowiązane udzielać organom emerytalnym pomocy i informacji w sprawach świadczeń przewidzianych w ustawie oraz wydawać bezpłatnie, na ich żądanie lub na wniosek osób zainteresowanych, wszelkie dokumenty niezbędne do ustalenia prawa do świadczeń lub ich wysokości.

Art. 36.

W sprawach świadczeń przewidzianych w ustawie osoby zainteresowane i organy emerytalne są zwolnione od wszelkich opłat.

Art. 37.

Minister Obrony Narodowej, określi, w drodze rozporządzenia, szczegółowe zasady postępowania i właściwość organów w sprawach zaopatrzenia emerytalnego żołnierzy oraz uprawnionych członków ich rodzin.

Dział V

Ustanie prawa do świadczeń oraz ograniczanie ich wypłaty

Art. 38.

1. Prawo do świadczeń ustaje:
  - 1) gdy przestanie istnieć którykolwiek z warunków wymaganych do uzyskania prawa do świadczeń,
  - 2) w razie powołania albo przyjęcia emeryta lub rencisty do służby wojskowej lub służby w Policji, Urzędzie Ochrony Państwa, Straży Granicznej, Państwowej Straży Pożarnej i Służby Więziennej,
  - 3) jeżeli osoba pobierająca świadczenie uzależnione od inwalidztwa lub niezdolności do pracy, pomimo skierowania na badania lekarskie nie poddała się tym badaniom bez uzasadnionej przyczyny,
  - 4) w razie śmierci osoby uprawnionej.
2. Prawo do renty rodzinnej po zaginionym żołnierzu ustaje z upływem terminu, w którym może nastąpić uznanie żołnierza za zmarłego. Po uznaniu żołnierza za zmarłego sprawa renty rodzinnej podlega ponownemu rozpoznaniu.

Art. 39.

W razie ustania prawa do renty inwalidzkiej z powodu ustania inwalidztwa, albo do renty rodzinnej z powodu ustania niezdolności do pracy, prawo do tych rent powstaje ponownie, jeżeli ponowne inwalidztwo lub niezdolność do pracy, z zastrzeżeniem art. 19 pkt 2 i 3 oraz art. 23 ust. 1 pkt 2 i 3, powstało wskutek

pogorszenia się stanu zdrowia w następstwie urazów lub chorób, które poprzednio uzasadniały prawo do renty.

Art. 40.

Jeżeli osoba pobierająca emeryturę lub rentę inwalidzką osiąga wynagrodzenie lub dochód z tytułu pracy w rozumieniu przepisów o zaopatrzeniu emerytalnym pracowników i ich rodzin, który łącznie z emeryturą lub rentą bez uwzględnienia dodatków, o których mowa w art. 25 ust. 1, przekracza w danym roku w stosunku miesięcznym kwotę podstawy wymiaru emerytury lub renty, świadczenie ogranicza się o kwotę tego przekroczenia, jednakże nie więcej niż o 25% kwoty tego świadczenia bez dodatków.

Dział VI

Wypłata świadczeń

Art. 41.

1. Emeryturę lub rentę wraz z dodatkami, o których mowa w art. 25 ust. 1, wypłaca się:

- 1) za okres od dnia powstania prawa do zaopatrzenia emerytalnego, jeżeli zostało ono ustalone z urzędu,
- 2) za okres od dnia powstania prawa do zaopatrzenia emerytalnego, nie dłuższy jednak niż trzy miesiące kalendarzowe, poprzedzające miesiąc, w którym złożono wniosek określony w art. 31 ust. 3, jeżeli prawo do tego zaopatrzenia zostało ustalone na wniosek zainteresowanego.

2. Emerytury lub renty inwalidzkiej oraz dodatków nie wypłaca się za okres, za który żołnierz otrzymał uposażenie przewidziane w ustawie o uposażeniu żołnierzy, chyba że emerytura lub renta byłaby korzystniejsza.

W tym przypadku organ emerytalny potrąca z należnej emerytury lub renty inwalidzkiej oraz dodatków, kwoty wypłacone z tytułu uposażenia lub świadczenia pieniężnego przysługującego po zwolnieniu ze służby.

Art. 42.

W razie zbiegu prawa do emerytury i renty przewidzianej w ustawie, osobie uprawnionej wypłaca się świadczenie wyższe lub przez nią wybrane.

Art. 43.

1. Emerytury i renty wraz z dodatkami, o których mowa w art. 25 ust. 1, wypłacają

wojskowe organy emerytalne. Wypłaty dokonuje się miesięcznie w dniu ustalonym jako termin płatności:

- 1) na wniosek osoby uprawnionej na jej rachunek w banku,
- 2) do rąk osoby uprawnionej za pośrednictwem:
  - a) poczty,
  - b) innych osób prawnych upoważnionych do prowadzenia działalności w zakresie doręczania świadczeń.

2. Zasiłek pogrzebowy organ emerytalny wypłaca niezwłocznie po jego przyznaniu.

3. Wydatki na świadczenia pieniężne wraz z odsetkami za opóźnienia w wypłacie

świadczeń, koszty obsługi i przekazywania świadczeń oraz inne świadczenia przewidziane w ustawie pokrywa się z budżetu państwa.

Art. 44.

1. Wypłatę emerytury lub renty albo dodatków wstrzymuje się, jeżeli:

- 1) powstaną okoliczności uzasadniające zawieszenie prawa do świadczeń lub ustanie tego prawa,
- 2) okaże się, że:
  - a) wskutek zbiegu prawa do świadczeń osobie uprawnionej przysługuje świadczenie wyższe lub przez nią wybrane,

b) świadczenia nie mogą być doręczone z przyczyn niezależnych od organu emerytalnego.

2. Wstrzymanie wypłaty świadczeń pieniężnych następuje poczynając od miesiąca:

- 1) przypadającego po miesiącu, w którym organ emerytalny wydał decyzję w przypadkach, o których mowa w ust. 1 pkt 1 i pkt 2 lit. a,
- 2) za który przysługiwało świadczenie nie doręczone w przypadku, o którym mowa w ust. 1 pkt 2 lit. b.

3. Przepisy ust. 2 pkt 1 stosuje się odpowiednio, jeżeli powstana okoliczności uzasadniająca zmniejszenie wysokości świadczeń.

Art. 45.

1. W razie ustania przyczyny powodującej wstrzymanie wypłaty świadczeń, wypłatę wznowia się od miesiąca, w którym ustała ta przyczyna, jednak za okres nie dłuższy niż trzy miesiące kalendarzowe wstecz od miesiąca, w którym zgłoszono wniosek o wznowienie wypłaty lub wydano decyzję z urzędu, z zastrzeżeniem przepisu ust. 2.
2. Jeżeli wstrzymanie wypłaty świadczeń nastąpiło na skutek błędu organu emerytalnego, wypłatę wznowia się poczynając od miesiąca, w którym ją wstrzymano, jednak za okres nie dłuższy niż trzy lata wstecz, licząc od miesiąca, w którym zgłoszono wniosek o wznowienie wypłaty lub wydano decyzję z urzędu.
3. Przepisy ust. 1 i 2 stosuje się odpowiednio w razie ponownego ustalenia prawa do świadczeń lub ich wysokości, z tym że w przypadku wznowienia postępowania albo wskutek rewizji nadzwyczajnej, okres trzech miesięcy lub trzech lat liczy się od miesiąca, w którym wniesiono wniosek o wznowienie postępowania lub o złożenie rewizji nadzwyczajnej.

Art. 46.

1. W razie śmierci osoby, która zgłosiła wniosek o świadczenia pieniężne, świadczenia należne jej do dnia śmierci przysługują, z zastrzeżeniem ust. 2 i 3, małżonkowi i dzieciom, a w razie ich braku - kolejno: wnukom, rodzicom, dziadkom i rodzeństwu. Osoby te mają prawo do udziału w nieukończonym postępowaniu prowadzonym dalej w sprawie tych świadczeń.
2. Świadczenia, o których mowa w ust. 1, wypłaca się:
  - 1) małżonkowi lub dzieciom osoby, która zgłosiła wniosek, zamieszkałym z nią w dniu jej śmierci,
  - 2) małżonkowi lub dzieciom nie spełniającym warunku określonego w pkt 1 albo innym członkom rodziny, o których mowa w ust. 1, jeżeli pozostawali na utrzymaniu osoby, która zgłosiła wniosek o świadczenia lub osoba ta pozostawała na ich utrzymaniu.
3. Prawo do świadczeń określonych w ust. 1 ustaje w ciągu 12 miesięcy od dnia śmierci osoby, której świadczenia te przysługiwały, chyba że osoba, o której mowa w ust. 1 wystąpi z wnioskiem o dalsze prowadzenie postępowania.

Art. 47.

1. Osoba uprawniona do zaopatrzenia emerytalnego jest obowiązana zawiadomić właściwy organ emerytalny o podjęciu zatrudnienia lub innej pracy zarobkowej albo pozarolniczej działalności gospodarczej, o wysokości osiąganego wynagrodzenia lub dochodu, o którym mowa w art. 40 oraz o każdorazowej podwyżce wysokości wynagrodzenia lub dochodu ponad kwotę

- określoną w tym artykule i innych okolicznościach powodujących ustanie lub zawieszenie prawa do świadczeń, albo ograniczenia ich wysokości.
2. Obowiązki określone w ust. 1 spoczywają odpowiednio na zakładzie pracy.
  3. Urząd Skarbowy jest obowiązany zawiadomić właściwy organ emerytalny o podjęciu przez emeryta lub rencistę działalności gospodarczej oraz o wysokości osiąganego z tytułu tej działalności dochodu.

Dział VII Zwrot świadczeń nienależnych, potrącenia i egzekucja ze świadczeń

Art. 48.

1. Osoby, które pobierały świadczenia pieniężne pomimo istnienia okoliczności powodujących ustanie lub zawieszenie prawa do świadczeń, albo ograniczenie ich wysokości, są obowiązane do zwrotu nienależnych im świadczeń, jeżeli były pouczone w formie pisemnej przez organ emerytalny o obowiązku zawiadomienia o tych okolicznościach.
2. Osoba, która pobierała świadczenia pieniężne ustalone i wypłacone na podstawie nieprawdziwych zeznań lub dokumentów, albo w innych wypadkach świadomego wprowadzenia w błąd, jest obowiązana do zwrotu nienależnych jej świadczeń.
3. Nie można żądać zwrotu nienależnie pobranych świadczeń za okres dłuższy niż 12 miesięcy, jeżeli osoba pobierająca świadczenia zawiadomiła właściwy organ emerytalny o okolicznościach powodujących ustanie lub zawieszenie prawa do świadczeń, albo ograniczenie ich wysokości, a mimo to świadczenia były jej nadal wypłacane; zaś w pozostałych przypadkach - za okres dłuższy niż trzy lata od daty wydania decyzji.
4. Organ emerytalny może odstąpić od żądania zwrotu nienależnie pobieranych świadczeń w całości lub w części, jeżeli zachodzą szczególnie uzasadnione okoliczności.

Art. 49.

Organ emerytalny dokonuje potrąceń ze świadczeń pieniężnych w wysokości i na zasadach określonych w przepisach o zaopatrzeniu emerytalnym pracowników i ich rodzin, z tym że potrąceniu podlegają również koszty utrzymania osób uprawnionych do świadczeń w Domu Emeryta Wojskowego, na wniosek kierownika tego Domu.

Art. 50.

Ze świadczeń pieniężnych prowadzi się egzekucję w wysokości i na zasadach określonych w przepisach o zaopatrzeniu emerytalnym pracowników i ich rodzin, z tym że egzekucji podlegają również koszty utrzymania w Domu Emeryta Wojskowego do wysokości $\frac{3}{4}$ miesięcznego świadczenia.

Dział VIII Zmiany w przepisach obowiązujących

Art. 51.

W ustawie z dnia 30 czerwca 1970 r. o służbie wojskowej żołnierzy zawodowych

(Dz.U. z 1992 r. Nr 8, poz. 31):

1) w art. 64, ust. 4 otrzymuje brzmienie:

"4. Zasady przyznawania świadczeń wymienionych w ust. 1-3 normują odrębne przepisy."

2) w art. 76 w ust. 1 w pkt 1 po wyrazie "wysokości" dodaje się wyrazy "75%

podstawy wymiaru".

Art. 52.

W ustawie z dnia 20 maja 1976 r. o zakwaterowaniu sił zbrojnych (Dz.U. z 1992 r. Nr 5, poz. 19) w art. 25 wprowadza się następujące zmiany:

- a) w ust. 1 kropkę zastępuje się przecinkiem i dodaje się pkt 3 w brzmieniu:
"3) potrąceniu z emerytury lub renty osoby, której przydzielono osobną kwaterę stałą, w wysokości nie przekraczającej połowy miesięcznego świadczenia, na zasadach określonych w przepisach o postępowaniu egzekucyjnym w administracji.",
- b) w ust. 2 po wyrazie "uposażenia" dodaje się wyrazy "oraz emerytury i renty".

Dział IX

Przepisy przejściowe i końcowe

Art. 53.

1. Osobom, którym w dniu wejścia w życie ustawy przysługują emerytury i renty na podstawie przepisów dotychczasowych, wysokość tych świadczeń ustala się na nowo z urzędu, według zasad określonych w ustawie, z tym że:
  - 1) emerytury i renty, do których prawo ustalono na podstawie przepisów dotychczasowych, stają się emeryturami i rentami w rozumieniu ustawy,
  - 2) wysługa emerytalna żołnierzy zwolnionych ze służby do dnia poprzedzającego dzień wejścia w życie ustawy, podlega zachowaniu i traktuje się ją jako okres służby, z zastrzeżeniem pkt 4 oraz przepisów art. 13 ust. 2,
3) dotychczasowa podstawa wymiaru świadczeń pieniężnych podlega przeliczeniu na stawki uposażenia obowiązujące w dniu wejścia w życie ustawy w następujący sposób:
    - a) stawki uposażenia zasadniczego z dnia zwolnienia ze służby żołnierza zastępuje się stawkami uposażenia zasadniczego z dnia wejścia w życie ustawy,
    - b) ustala się wskaźnik relacji: sumy miesięcznej kwoty dodatków o charakterze stałym i miesięcznej równowartości nagrody rocznej lub premii do uposażenia zasadniczego z dnia zwolnienia ze służby; wskaźnik ten wyraża się w procentach z zaokrągleniem do setnych części procentu. Do ustalenia powyższego wskaźnika przyjmuje się dodatki o charakterze stałym, które stosownie do przepisów o uposażeniu żołnierzy obowiązują w dniu wejścia w życie ustawy,
    - c) odtworzoną kwotę dodatków o charakterze stałym, nagrody rocznej lub premii oblicza się mnożąc przeliczone na dzień wejścia w życie ustawy uposażenie zasadnicze przez wskaźnik wysokości dodatków,
    - 4) nie uwzględnia się podwyższeń, o których mowa w art. 15 ust. 2 i 3.
2. Emerytury i renty w wysokości ustalonej stosownie do ust. 1 przysługują od pierwszego dnia miesiąca następującego po miesiącu wejścia w życie ustawy.
Realizacja podwyżki następuje nie później niż w ciągu 60 dni od dnia wejścia w życie ustawy.
3. Jeżeli kwota emerytury lub renty ustalona w myśl ust. 1, byłaby niższa od

kwoty świadczenia przysługującego na podstawie przepisów obowiązujących do dnia wejścia w życie ustawy, zachowuje się świadczenie w dotychczasowej

wysokości do czasu, gdy jego wymiar, ustalony w myśl ust. 1 z uwzględnieniem ust. 4 i 5, przekroczy kwotę dotychczasowego świadczenia.

4. Przy ustalaniu wysokości świadczenia uwzględnia się kwotę świadczenia ze

wszystkimi wzrostami i dodatkami, z wyłączeniem dodatków określonych w art. 25 ust. 1.

5. Emerytury i renty, o których mowa w ust. 1, podlegają waloryzacji na zasadach

określonych w ustawie.

6. Jeżeli po dniu wejścia w życie ustawy zostanie zgłoszony wniosek o doliczenie

nie uwzględnionych dotychczas w wymiarze emerytury okresów składkowych lub nieskładkowych, do ustalenia wysokości emerytury stosuje się przepisy art. 14 i art. 15 ust. 1.

7. Minister Obrony Narodowej określi szczegółowe zasady przeliczenia uposażenia.

Art. 54.

Osobom, które w związku z art. 13 ust. 2 utraciły prawo do emerytury przewidzianej w ustawie i nie spełniają warunków do zaopatrzenia emerytalnego na podstawie innych przepisów - przysługuje świadczenie w wysokości najniższej emerytury, wypłacanej przez organ emerytalny właściwy według niniejszej ustawy.

Art. 55.

Emerytury i renty osób, których świadczenia zostały zrewaloryzowane na podstawie

ustawy z dnia 14 grudnia 1990 r. o rewaloryzacji emerytur i rent dla osób, które ukończyły 80 lat oraz o zmianie przepisów o zaopatrzeniu emerytalnym

(Dz.U. Nr 92, poz. 540), podlegają obliczeniu na nowo w wysokości i według zasad określonych w art. 53.

Art. 56.

Żołnierze zwolnieni ze służby przed dniem wejścia w życie ustawy, którym na podstawie dotychczasowych przepisów prawo do zaopatrzenia emerytalnego nie przysługiwało, prawa tego nie nabywają również na podstawie niniejszej ustawy.

Art. 57.

Osobom uprawnionym do zaopatrzenia emerytalnego na podstawie ustawy, przebywającym na stałe za granicą przekazuje się świadczenia pieniężne do państw, z którymi zostały zawarte umowy międzynarodowe o wzajemnym przekazywaniu pracowniczych świadczeń emerytalno-rentowych.

Art. 58.

Do czasu wydania przepisów wykonawczych przewidzianych w ustawie, pozostają w mocy przepisy dotychczasowe, jeżeli nie są sprzeczne z ustawą.

Art. 59.

Traci moc ustawa z dnia 16 grudnia 1972 r. o zaopatrzeniu emerytalnym żołnierzy

zawodowych i ich rodzin (Dz.U. z 1983 r. Nr 29, poz. 139, z 1984 r. Nr 52, poz. 270, z 1985 r. Nr 20, poz. 85, z 1989 r. Nr 35, poz. 190, z 1990 r. Nr

34, poz. 198, Nr 36, poz. 206 i Nr 92, poz. 540 oraz z 1991 r. Nr 94, poz. 422).

Art. 60.

Ustawa wchodzi w życie po upływie 30 dni od dnia ogłoszenia, z wyjątkiem przepisów art. 40 i art. 47, które wchodzi w życie z dniem 1 stycznia 1995 r.